

Nazwa kwalifikacji: **Organizacja i kontrolowanie procesów technologicznych w przemyśle chemicznym**
Oznaczenie kwalifikacji: **CHM.06**

Czas trwania egzaminu: **60 minut**

EGZAMIN ZAWODOWY

**PODSTAWA PROGRAMOWA
2019**

CZĘŚĆ PISEMNA

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego.
2. Do arkusza dołączona jest KARTA ODPOWIEDZI, na której w oznaczonych miejscach:
  - wpisz oznaczenie kwalifikacji,
  - zamaluj kratkę z oznaczeniem wersji arkusza,
  - wpisz swój numer PESEL*,
  - wpisz swoją datę urodzenia,
  - przyklej naklejkę ze swoim numerem PESEL.
3. Arkusz egzaminacyjny zawiera test składający się z 40 zadań.
4. Za każde poprawnie rozwiązane zadanie możesz uzyskać 1 punkt.
5. Aby zdać część pisemną egzaminu musisz uzyskać co najmniej 20 punktów.
6. Czytaj uważnie wszystkie zadania.
7. Rozwiązania zaznaczaj na KARCIE ODPOWIEDZI długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem.
8. Do każdego zadania podane są cztery możliwe odpowiedzi: A, B, C, D. Odpowiada im następujący układ krerek w KARCIE ODPOWIEDZI:

A	B	C	D
---	---	---	---

9. Tylko jedna odpowiedź jest poprawna.
10. Wybierz właściwą odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą – np., gdy wybrałeś odpowiedź „A”:

☒	B	C	D
-------------------------------------	---	---	---

11. Staraj się wyraźnie zaznaczać odpowiedzi. Jeżeli się pomylisz i błędnie zaznaczysz odpowiedź, otocz ją kółkiem i zaznacz odpowiedź, którą uważasz za poprawną, np.

☒	B	C	☒
-------------------------------------	---	---	-------------------------------------

12. Po rozwiązaniu testu sprawdź, czy zaznaczyłeś wszystkie odpowiedzi na KARCIE ODPOWIEDZI i wprowadziłeś wszystkie dane, o których mowa w punkcie 2 tej instrukcji.
13. Arkusz oraz kartę odpowiedzi przekazaj zespołowi nadzorującemu.

Powodzenia!

* w przypadku braku numeru PESEL – seria i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość

Zadanie 1.

Które czynności należy wykonać w celu zapewnienia ochrony przeciwpożarowej w zakładzie przemysłu chemicznego?

- A. Pozostawić wszystkie nieużywane urządzenia na biegu jałowym, używać odzież ognioodporną, stosować czujniki dymu.
- B. Wyzerować wszystkie urządzenia zasilane prądem elektrycznym, rozstawić pojemniki z węglem aktywnym, wyznaczyć drogi ewakuacji.
- C. Odłączyć wszystkie nieużywane urządzenia z sieci elektrycznej, rozstawić pojemniki z kocami azbestowymi, okresowo uruchamiać kurtyny wodne.
- D. Uziemić wszystkie urządzenia zasilane prądem elektrycznym, umieścić gaśnice w oznakowanych miejscach, rozstawić pojemniki z piaskiem.

Zadanie 2.

Eten (etylen) utlenia się w pionowym reaktorze płaszczowo-rurkowym. W przestrzeni rurkowej krąży dowtherm jako chłodziwo odbierające ciepło reakcji. Gdy temperatura dowthermu jest za wysoka, a w kotle wytwarza się duża ilość pary, operator powinien awaryjnie

- A. odciąć dopływ etenu i dopływ powietrza w reaktorze płaszczowo-rurkowym.
- B. wydzielić tlenek etylenu przez wymycie go z gazów poreakcyjnych.
- C. wymienić dowtherm w przestrzeni międzyrurkowej.
- D. zasilić kocioł dodatkową porcją wody.

Zadanie 3.

Do pomiaru gęstości cieczy stosuje się metodę

- A. polarograficzną.
- B. piknometryczną.
- C. konduktometryczną.
- D. spektrofotometryczną.

Zadanie 4.

Pomiar stężenia analitu, wymagający przygotowania krzywej kalibracyjnej wykonuje się przy użyciu metody

- A. miareczkowania.
- B. grawimetrycznej.
- C. refraktometrycznej.
- D. elektroważymetrycznej.

Zadanie 5.

W celu sprawdzenia zawartości izomerów w mieszaninie ksylenów, próbkę należy poddać analizie

- A. polarymetrycznej.
- B. argentometrycznej.
- C. chromatograficznej.
- D. kompleksometrycznej.

Zadanie 6.

Jednym z celów normalizacji krajowej jest

- A. dezintegracja rynku.
- B. wzrost barier rynkowych.
- C. zmniejszenie konkurencyjności podmiotów.
- D. zapewnienie jakości i niezawodności wyrobów, procesów i usług.

Zadanie 7.

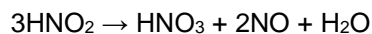
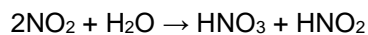
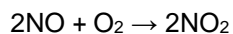
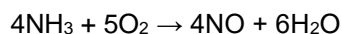
Proces odsalania ropy naftowej prowadzi się

- A. w elektrodehydratorach.
- B. w ekstraktorach.
- C. w skrubkach.
- D. w wyparkach.

Zadanie 8.

Otrzymywanie HNO_3

Proces przebiega w kilku etapach zgodnie z reakcjami przedstawionymi równaniami:

Które surowce wykorzystywane są w procesie produkcji kwasu azotowego(V)?

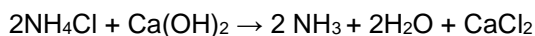
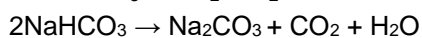
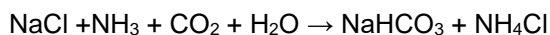
- A. Amoniak, tlen i woda.
- B. Tlenek azotu(II), tlen i tlenek azotu(IV).
- C. Amoniak, kwas azotowy(III) i tlenek azotu(II).
- D. Tlenek azotu(II), tlenek azotu(IV) i kwas azotowy(III).

Zadanie 9.

Produktem ubocznym w procesie produkcji sody metodą Solvaya jest

Produkcja sody metodą Solvaya

Proces przebiega zgodnie z równaniami reakcji:

- A. amoniak.
- B. chlorek amonu.
- C. chlorek wapnia.
- D. wodorowęglan sodu.

Zadanie 10.

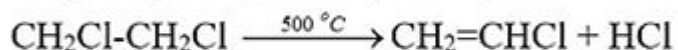
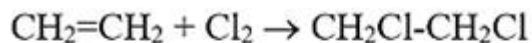
Które substancje stosuje się jako czynniki chłodzące w chłodnicach nitratorów?

- A. Stopione sole.
- B. Oleje mineralne.
- C. Wodę lub solankę.
- D. Suchy lód lub freon.

Zadanie 11.

Otrzymywanie chlorku winylu

Jedną z metod wytwarzania chlorku winylu opiera się na reakcjach opisanych równaniem:

Surowcami w procesie otrzymywania chloroetenu (chlorku winylu) są

- A. eten (etylen), etyn (acetylen), chlor.
- B. etyn (acetylen), 1,2-dichloroetan, chlor.
- C. eten (etylen), etyn (acetylen), chlorowodór.
- D. etyn (acetylen), 1-2-dichloroetan, chlorowodór.

Zadanie 12.

Który proces jest odpowiedni do rozdzielania składników mieszanin ciekłych, wrażliwych na działanie podwyższonej temperatury?

- A. Destylacja.
- B. Ekstrakcja.
- C. Rektyfikacja.
- D. Odparowanie.

Zadanie 13.

Do szybowego pieca wapiennego ładuje się w ciągu godziny 4 tony kamienia wapiennego zawierającego 95% CaCO_3 , 2% MgCO_3 , 2% H_2O i 1% SiO_2 . Oblicz strumień masy CO_2 , zakładając całkowity rozkład surowca w warunkach prowadzenia procesu.

- A. 420 kg/h
- B. 1672 kg/h
- C. 1714 kg/h
- D. 1760 kg/h

$M_{\text{Ca}}=40 \text{ g/mol};$	$M_{\text{Mg}}=24 \text{ g/mol};$	$M_{\text{Si}}=28 \text{ g/mol}$
$M_{\text{C}}=12 \text{ g/mol};$	$M_{\text{O}}=16 \text{ g/mol}$	

Zadanie 14.

Uzdatnianie wody do celów konsumpcyjnych na początkowym etapie obejmuje zatrzymywanie zanieczyszczeń mechanicznych oraz usuwanie związków żelaza i glinu. Które urządzenia należy zastosować do przeprowadzenia tych procesów?

- A. Filtr żwirowy i odolejacz.
- B. Filtr żwirowy i koagulator.
- C. Filtr świecowy i odolejacz.
- D. Filtr świecowy i koagulator.

Zadanie 15.

Który piec należy zastosować w instalacji do spalania ciekłej siarki przy produkcji kwasu siarkowego(VI)?

- A. Szybowy.
- B. Obrotowy.
- C. Komorowy.
- D. Cyklonowy.

Zadanie 16.

Wartości których parametrów powinna odnotowywać obsługa wapiennego pieca szybowego w dokumentacji przebiegu nadzorowanego procesu?

- A. Temperatury odbieranego wapna, granulacji podawanego koksu.
- B. Temperatury procesu wypalania, ciśnienia gazu wydmuchowego.
- C. Temperatury podawanych surowców, ciśnienia gazu wydmuchowego.
- D. Temperatury odbieranego gazu wydmuchowego, granulacji podawanego wapienia.

Zadanie 17.

Wyniki badań mieszanin gazowych					
Mieszanina	Skład [%]				
	CH ₄	C ₂ H ₆	C ₃ H ₈	C ₄ H ₁₀	C ₅ H ₁₂
I	5	10	35	50	-
II	-	-	50	49,5	0,5
III	0,5	0,5	49	50	-
IV	-	-	52	46,5	1,5

Zgodnie z normą gaz płynny (propan-butan) może zawierać obok składników podstawowych maksymalnie 1% pentanu, nie może zawierać metanu i etanu. Która mieszanina spełnia wymagania normy?

- A. I
- B. II
- C. III
- D. IV

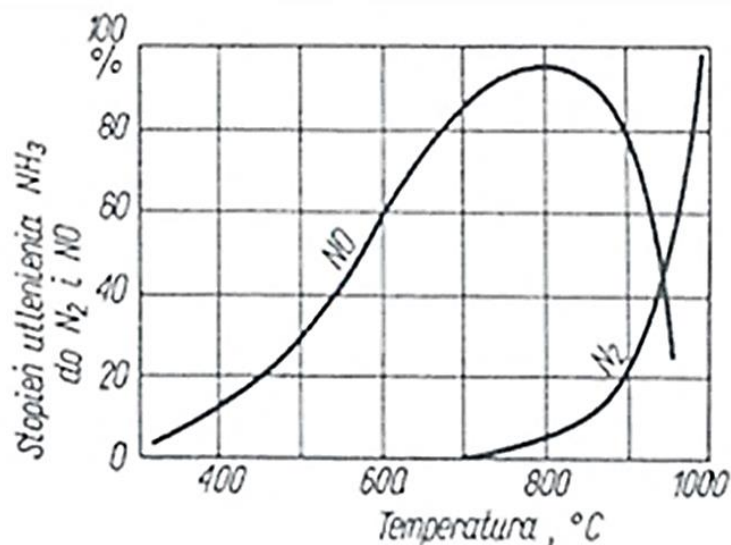
Zadanie 18.

Produkcja saletry amonowej polega na zobojętnianiu kwasu azotowego(V) gazowym amoniakiem. Wartość pH roztworu po neutralizacji powinna wynosić 7. Kontrolne badanie tego roztworu wykazało pH = 9. Jak należy postąpić, aby osiągnąć pożądaną wartość pH roztworu opuszczającego neutralizator?

- A. Dodać kwas fosforowy(V).
- B. Dodać zasadę wapniową.
- C. Zwiększyć ilość podawanego amoniaku.
- D. Zwiększyć ilość podawanego kwasu azotowego(V).

Zadanie 19.

Na wykresie przedstawiono zależność stopnia utlenienia amoniaku od temperatury. W trakcie kontroli przebiegu procesu stwierdzono, że 20% amoniaku utleniło się do niepożądanego azotu. W celu uzyskania maksymalnego stopnia utlenienia amoniaku do tlenku azotu(II) należy

- A. obniżyć temperaturę procesu do 400°C.
- B. obniżyć temperaturę procesu do 800°C.
- C. podwyższyć temperaturę procesu do 950°C.
- D. podwyższyć temperaturę procesu do 1000°C.

Zadanie 20.

W instalacji wyparnej współprądowej, zgodnie z zasadami racjonalnej gospodarki czynnikami energetycznymi, poszczególne działy baterii są ogrzewane

- A. świeżą przegrzaną parą wodną.
- B. spalinami z instalacji ciepłowniczej.
- C. parami rozpuszczalnika z kolejnego działu.
- D. parami rozpuszczalnika z poprzedniego działu.

Zadanie 21.

Które czynności i w jakiej kolejności powinny być uwzględnione w harmonogramie prac pracowników obsługujących węzeł przygotowania surowca fosforytowego w procesie produkcji superfosfatu?

- A. Załadowanie surowca do młyna kulowego, mielenie do uzyskania założonego stopnia rozdrobnienia, transport zawartości młyna do produkcji.
- B. Przesiewanie surowca, transport nadziarna na składowisko surowca, załadowanie podziarna do młyna kulowego, mielenie przez określony czas, transport zawartości młyna do produkcji.
- C. Załadowanie surowca do młyna kulowego, mielenie przez określony czas, transport zawartości młyna do przesiewaczy, przesiewanie, transport nadziarna do młyna, a podziarna do produkcji.
- D. Przesiewanie surowca, transport nadziarna do produkcji, załadowanie podziarna do młyna kulowego, mielenie do uzyskania założonego rozdrobnienia, transport zawartości młyna jako uzupełnienia do produkcji.

Zadanie 22.

Które dane powinny znaleźć się w dokumentacji przebiegu procesu produkcji superfosfatu metodą okresową?

- A. Masa i wyniki analizy chemicznej oraz sitowej surowca, temperatura w mieszalniku i komorze dojrzewania.
- B. Bilans materiałowy produkcji, wyniki analizy surowców i produktu oraz parametry prowadzenia procesu.
- C. Masa i wyniki analizy chemicznej produktu, sprawność młyna kulowego oraz metoda oczyszczania gazów odlotowych.
- D. Bilans cieplny węzła mieszania kwasu siarkowego(VI), wyniki analizy sitowej superfosfatu oraz wyniki pomiaru ciśnienia prowadzonego procesu.

Zadanie 23.

W jaki sposób należy pobierać próbki ścieków do oznaczenia zawartości substancji rozpuszczonych?

- A. Pobrać próbkę z dennej części zbiornika ścieków i natychmiast oziębic.
- B. Pobrać próbkę bez piany znajdującej się na powierzchni i jak najszybciej przefiltrować.
- C. Pobrać próbkę z górnej części zbiornika ścieków i natychmiast wymieszać z koagulantem.
- D. Pobrać próbkę z pewną ilością piany znajdującej się na powierzchni i jak najszybciej zakwasić.

Zadanie 24.

Którą próbkę uzyskuje się przez uśrednienie i pomniejszenie próbki, powstałej z połączenia wszystkich próbek pierwotnych pobranych z danej partii badanej substancji?

- A. Próbkę ogólną.
- B. Próbkę wzorcową.
- C. Próbkę rozjemczą
- D. Próbkę laboratoryjną.

Zadanie 25.

Próbkę gazów pobranych z elektrociepłowni przed skierowaniem jej do analizy chemicznej należy

- A. przepuścić przez aparat aspiracyjny.
- B. przedmuchać przez zestaw z chłodnicą zwrotną.
- C. przedmuchać przez U-rurkę z zewnętrznym ogrzewaniem.
- D. przepuścić przez U-rurkę wypełnioną suchą substancją absorbującą.

Zadanie 26.

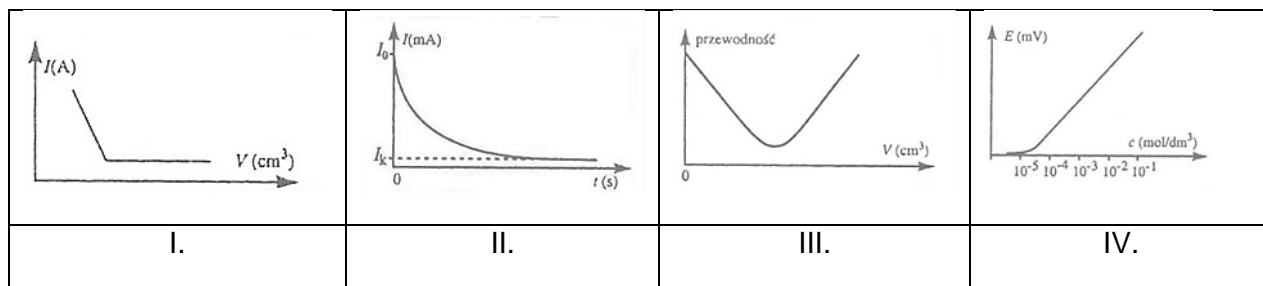
Który wskaźnik należy zastosować przy alkalimetrycznym oznaczaniu kwasu octowego?

- A. Lakmus.
- B. Fenoloftaleinę.
- C. Fiolet metylowy.
- D. Czerwień Kongo.

Zadanie 27.

Z którego wykresu zostanie odczytany punkt końcowy miareczkowania konduktometrycznego mocnego kwasu mocną zasadą?

- A. I
- B. II
- C. III
- D. IV

Zadanie 28.

Eluent do wykonania rozdzielania chromatograficznego uzyskuje się mieszając w stosunku objętościowym 10:1,5:0,3 odpowiednio eter naftowy, izopropanol i wodę. Jaką objętość izopropanolu należy dodać do 0,5 dm³ eteru naftowego i proporcjonalnej do niego objętości wody, aby otrzymać eluent o wymaganym składzie?

- A. 1,5 cm³
- B. 15 cm³
- C. 75 cm³
- D. 50 cm³

Zadanie 29.

Wzór chemiczny	Rozpuszczalność g/100 g H ₂ O					
	273 K	293 K	313 K	333 K	353 K	373 K
KI	127,3	144	160,5	176,4	191,8	206,6
KNO₃	13,6	31,9	62,9	109,0	170,9	242,4
K₂CO₃	185,5	167,3	181,4	202,7	230,9	268,6
KOH	401,1	691,9	325,3	368,8	455,6	581,6

Do 200 g wody wsypano 63,8 g azotanu(V) potasu, otrzymując w temperaturze 293 K roztwór nasycony tej soli. Ile gramów KNO₃, co najmniej, należy dosypać, aby po podgrzaniu do temperatury 313 K roztwór pozostał nasycony?

- A. 31,0 g
- B. 62,0 g
- C. 93,9 g
- D. 125,8 g

Zadanie 30.

Ile gramów azotanu(V) srebra należy odważyć, aby przygotować 5 dm³ roztworu o stężeniu 0,15 mol/dm³?

- A. 5,1 g
- B. 25,5 g
- C. 127,5 g
- D. 255,0 g

$$M_{AgNO_3} = 170 \text{ g/mol}$$

Zadanie 31.

Która z podanych substancji jest stosowana do nastawiania miana roztworu kwasu solnego?

- A. Kwas wersenowy.
- B. Wodoroftalan potasu.
- C. Bezwodny węgiel sodu.
- D. Lodowaty kwas octowy.

Zadanie 32.

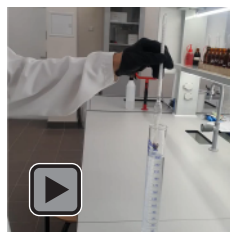
Do pomiaru lepkości cieczy należy użyć

- A. areometru.
- B. piknometru.
- C. anemometru.
- D. wiskozymetru.

Zadanie 33. Multimedialne

Na filmie przedstawiono pomiar

- A. gęstości cieczy areometrem.
- B. gęstości cieczy piknometrem.
- C. lepkości cieczy wiskozymetrem Englera.
- D. lepkości cieczy wiskozymetrem Höplera.

Zadanie 34.

Oznaczanie zawartości azotu w saetrze amonowej wykonuje się stosując miareczkowanie

- A. alkacymetryczne po uprzedniej redukcji azotanu(V) do tlenku azotu(IV).
- B. alkacymetryczne po uprzedniej redukcji azotanu(V) do formy amonowej.
- C. manganometryczne po uprzedniej redukcji azotanu(V) do tlenku azotu(IV).
- D. manganometryczne po uprzedniej redukcji azotanu(V) do formy amonowej.

Zadanie 35.

Możliwość określenia punktu końcowego miareczkowania wykonanego metodą klasyczną zapewnia dobranie

- A. eluentu i nośnika.
- B. titrantu i wskaźnika.
- C. reagenta i detektora.
- D. rozpuszczalnika i katalizatora.

Zadanie 36.

Wyprodukowana partia smoły koksowniczej ma gęstość 1190 kg/m^3 , zawiera 4,5% popiołu, 13% składników nierozpuszczalnych w benzenie, 56,5% paku i 1,1% olejów lekkich.

Wymagania	Gatunek I	Gatunek II	Gatunek III	Pozagatunkowa
Gęstość [kg/m^3]	1190	1190	1190÷1250	>1250
Zawartość popiołu [%]	do 5	do 6	do 6	6÷10
Zawartość składników nierozpuszczalnych w benzenie [%]	do 10	10÷12	12÷14	>14
Zawartość paku [%]	do 54,4	do 56	56÷57	>57
Zawartość olejów lekkich [%]	do 0,9	do 1	1÷1,5	>1,5

Na podstawie danych zawartych w tabeli wyprodukowana partia smoły koksowniczej została zakwalifikowana jako

- A. gatunek I.
- B. gatunek II.
- C. gatunek III.
- D. pozagatunkowa.

Zadanie 37.

Dokonując przeglądu sprzętu laboratoryjnego, zmierzono niektóre parametry techniczne wirówki. Wyniki pomiarów zapisano w tabeli obok parametrów nominalnych.

Parametr techniczny	Parametr	
	nominalny	mierzony
Zakres regulacji temperatury	-10 ÷ +40°C	-10 ÷ +40°C
Min. czas rozpędzania się do max. prędkości	19 s	19 s
Min. czas hamowania z max. prędkości obrotowej	28 s	35 s
Zużycie energii	400 VA	400 VA
Waga urządzenia	ok.28 kg	ok.28 kg

Który z badanych parametrów wymaga kalibracji?

- A. Minimalna temperatura możliwa do uzyskania.
- B. Maksymalna temperatura możliwa do uzyskania.
- C. Minimalny czas rozpędzania się do maksymalnej prędkości obrotowej.
- D. Minimalny czas hamowania z maksymalnej prędkości obrotowej.

Zadanie 38.

Do pomiaru objętościowego natężenia przepływu płynów stosuje się

- A. poziomowskaz.
- B. gęstościomierz.
- C. przepływomierz masowy.
- D. przepływomierz objętościowy.

Zadanie 39.

Pracownik przestrzegający norm etycznych

- A. dba o to, aby kierownik nie dostrzegł unikania wykonywania pracy.
- B. podnosi kwalifikacje zawodowe potrzebne do wykonywania zadań zawodowych.
- C. stosuje zasady kultury osobistej w stosunku do wybranych współpracowników.
- D. w godzinach pracy połowę czasu poświęca na rozmowy prywatne.

Zadanie 40.

Pewne zadanie X zostało podzielone na 5 zadań cząstkowych. Korzystając z danych w tabeli określ czas potrzebny na realizację zadania X. Przyjmij założenie, że każde z zadań cząstkowych będzie realizowane przez innego pracownika.

Czas potrzebny na wykonanie zadań cząstkowych		
Zadanie cząstkowe	Czas realizacji (w tygodniach)	Uwagi
1	3	-
2	2	Wymaga ukończenia realizacji zadania 1
3	4	Wymaga ukończenia realizacji zadania 2
4	2	Wymaga ukończenia realizacji zadania 2
5	5	Wymaga ukończenia realizacji zadań 3 i 4

- A. 5 tygodni
- B. 13 tygodni
- C. 14 tygodni
- D. 16 tygodni